

I N T E R V J U : V I K A P O T O Č N I K

"Ko govorimo o čisti vodi, govorimo o zdravju in skrbi za prihodnost. Za to gre." Vika Potočnik, ljubljanska županja, je med prednostne naloge, ki se jim bo posvetila v prihodnjih mesecih, uvrstila izgradnjo Centralne čistilne naprave Ljubljana. V tem soglaša z 98% Ljubljjančanov, ki so se v javnomnenjski raziskavi, izvedlo jo je Javno podjetje VO-KA, zavzeli za čim hitrejše dokončanje tega projekta. Večina jih je celo pripravljena plačevati višjo ceno vode, če bi to pospešilo nadaljevanje začetih del. Izgradnja CČN Ljubljana je že nekaj časa na mrtvi točki, ki pa bo po mnenju županje kmalu presežena.

Tudi to je bil razlog za pričujoči intervju z novo (in prvo) ljubljansko župano Viko Potočnik.

1. Veseli nas, da ste se odločili sodelovati z intervjujem v našem glasilu VODA. Zato naj začnemo z vprašanjem, kako vam je to glasilo všeč?

Menim, da gre za primeren način seznanjanja ljubljancov z vašo dejavnostjo. Poljudnost, s katero se loteva in bralcu predstavlja aktualno strokovno problematiko s tega področja, nadgrajuje všečna in estetska oblika. Prav gotovo je to eden od uspenejših načinov dvigovanja okoljevarstvene zavesti pri ljudeh.

2. Priprave na gradnjo Centralne čistilne naprave Ljubljana so se začele že pred več kot petnajstimi leti. Do leta 1991 so bili zgrajeni objekti tako imenovane I. faze, ki omogočajo zgolj mehansko čiščenje odpadkov in dela maščob, potem pa se je nadaljevanje gradnje CČN zaustavilo. Ali lahko upamo, da se boste zavzemali za postopek, ki naj bi omogočili čimprejšnje nadaljevanje izgradnje?

Ljubljana je med drugim podpisala Listino evropskih mest in velemest in se zavzela, da bo izdelala lokalno Agenda 21, dokument o akcijskem reševanju okoljevarstvenih problemov in trajnostno uravnovezenem razvoju. Dokončanje CČN je gotovo eden od pomembnejših kazalcev naše pravljjenosti za ureditev tega področja na ravni, kakršno zagovarjajo okoljevarstveno najbolj ozaveščene države. Zato želim in moram prekiniti nekonstruktivne konfrontacije okoli nadaljevanja izgradnje CČN Ljubljana. Pri tem se bom zavzemala za tiste strokovne rešitve, ki bodo omogočale kar najhitrejšo pot do pričetka izgradnje II. faze.

3. Eden izmed razlogov, da se gradnja ni mogla nadaljevati, je bila gotovo tudi prekinjena komunikacija med Holdingom mesta Ljubljana in bivšim županom oziroma Mestno upravo. Ali menite, da lahko spore iz preteklosti presezete?

Sporc, ki so bili posledica vztrajanja na nasprotnih opikih in premajhne prožnosti pri zblíževanju mnenj, mislim, da sem že presegla. Zglajevanje nesporazumov, ki izhajajo iz nasprotovanja med načrti, kako dokončati izgradnjo CČN, pa bo zahtevalo premišljenost in konstruktivnost. Želela bi, da bi to pokazalo rešitev, ki bi omogočila čim hitrejši pristop k

Vika Potočnik, ljubljanska županja

nadaljevanju začetih del in bi zagotovila postavitev čistilne naprave, ki bi pomnila dolgoročno najboljše rešitev. Kot vem, je tudi Javno podjetje VO-KA za nadaljevanje že izdelanega, obstoječega načrta za izgradnjo CČN že pripravilo razpisno dokumentacijo za izvedbo del, pridobiti pa mora še lokacijsko in gradbeno dovoljenje. In kolikor mi je znano, ta omogoča izgradnjo dovolj kakovostne čistilne naprave, zato upam, da bo postopek potrebnih dovoljenj omogočil dopolnitve projektov v skladu z najnovješimi dognanji na tem področju.

4. Za pridobitev lokacijskega dovoljenja je potrebno urediti problem zemljišč. Katerе postopke nameravate uporabiti, da bi ga rešili v najkrajšem možnem času?

V primeru zemljišč, ki so potrebna za

pridobitev lokacijskega in gradbenega dovoljenja, ne gre za vsebinsko, temveč

za formalno vprašanje. Menim, da lahko problem rešimo v zelo kratkem času

na relaciji investitor - mestna uprava - država. Potrebna pa je uskladitev stališč posameznih resorjev glede formalne poti, ki naj pripelje do čiste zemljiškognjižne situacije.

5. Katerе konkretnе aktivnosti za čim hitrejšo izgradnjo CČN potekajo trenutno?

Pred kratkim sem predlagala ustanovitev Gradbenega odbora za izgradnjo CČN, ki ga bodo sestavljali predstavniki investitorja in mestne uprave ter predstavnika Holdinga mesta Ljubljana in Ministrstva za okolje in prostor. Sama bom prevzela predsedovanje odboru. Njegova osnova naloga bo koordinacija med posameznimi resorji in s tem pomoči investitorju, da bo lahko realiziral projekt, ki navsezadne pomeni veliko civilizacijsko in okoljevarstveno pridobitev za Ljubljano in njene prebivalce.

6. Gre torej pričakovati nadaljevanje izgradnje CČN še letos?

Da, če bodo upoštevana dejstva, o katerih sem že govorila, in če bo v tem primeru politika dala prednost stroki. Ko govorimo o čisti vodi, namreč govorimo o zdravju, od katerega je odvisna naša prihodnost, kako jo bomo izkoristili. Za to gre in ne za to, kdo si bo lahko pripisal nek projekt.

GLASILO JAVNEGA PODJETJA VODOVOD – KANALIZACIJA, LJUBLJANA, LETNIK 5, MAREC 1998, ŠT. 17

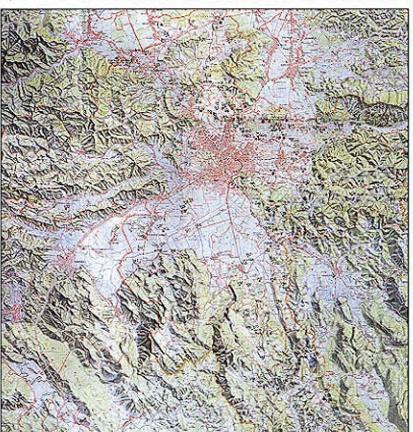
Divja odlagališča odpadkov

ONESNAŽEVANJE OKOLJA KOT POSLEDICA LENOBE IN PRIDOBITNOSTI

Naselja so se v preteklosti mnogokrat razvila na ravninskih in nižinskih območjih, kjer so bile za to naravne danosti, med drugim tudi zadostne količine kakovostne pitne vode, primerne za razcvet dejavnosti.

Reki Sava in Ljubljanica s pritoki sta odločilno vplivali na življenje prebivalcev Ljubljane in na razvoj mesta. Naše mesto se s podtalnico kot virom pitne vode organizirano oskrbuje že več kot stoletje. V tem času, za katerega je značilen hiter industrijski napredek ob istočasni intenzivni rasti števila prebivalstva, je bilo oskrbovano s kakovostno neprečiščeno pitno vodo. Zasluge, da se mestu Ljubljani v preteklosti ni bilo treba ukvarjati s problemi onesnaženja podtalnice, žal ne moremo pripisovati le ekološki ozaveščenosti prebivalcev in odgovornih v mestu, ampak je vzrok v neprecenljivi naravni lastnosti vodonosnika Ljubljanskega polja. Podtalnica se namreč na poti do črpališč pretaka skozi nekaj deset metrov debele naravne peščene filtre, na katerih se s pomočjo naravnih procesov čiščenja odstranijo morebitne organske nečistoče. Naravna sposobnost peščenih filterov pa je že omejena in na podlagi rezultatov sistematičnih preiskav kakovosti podtalnice lahko sklepamo, da smo se približali meji, ko naravna sposobnost prečiščevanja ne zadošča več.

Neuresničena (in neuresničljiva) želja človeka je obvladovati naravo. Razvoj znanosti je v zadnjih desetletjih omogočil proizvodnjo več 100.000 kemičnih spojin, ki so naravi tuje. V prizadevanju za boljše živiljenjske razmere mnogokrat nepremišljeno bremeniemo okolje. Naše vedenje je včasih podobno vedenju bitij brez razuma. Le kako naj si drugače razložimo dejstvo, da odpadke, tudi ljudem in okolju zelo nevarne, brezbrizno odlagamo kjerkoli, da le ne motijo videza našega dvorišča?

Pregledna karta nekdanjih ljubljanskih občin z vrisanimi divjimi odlagališči odpadkov. Velik del teh odlagališč leži na vodovarstvenih področjih in ogroža podtalnico.

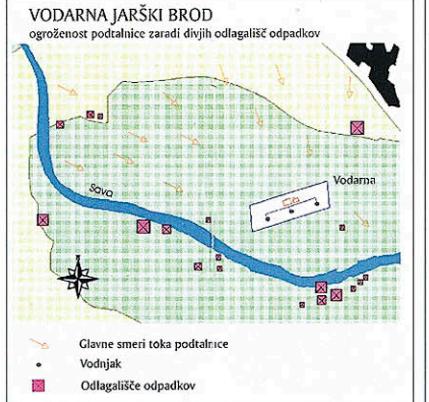
NEMARNOST V ODNOŠU DO OKOLJA

Eden najbolj kričečih primerov človeške nemarnosti v odnosu do okolja so gotovo divja odlagališča odpadkov. □ Po toliko letih govorjenja in pisania o problemih onesnaževanja okolja ne moremo več reči, da gre pri ljudeh, ki to počno, za nevostenost. Največkrat gre za lenovo in pridobitnost. Veliko ljudem je namreč žal časa in stroškov, ki bi jih imeli z odvozom na urejeno deponijo. Na ta način si pogosto znižujejo stroške tudi podjetja. Pogosto pa se srečujemo s pravimi ekokriminalci, ki najprej nezakonito kopljajo gramož, nato pa v tako nastalo jamo za denar vozijo odpadke. □ Ljubljana v tem pogledu ne samo, da ni izjemna, ampak je celo izrazit primer neurejenosti. Divja odlagališča so prav povsod, kjer se ljudem zlubi. Ker pa Ljubljana v veliki meri leži na svojih vodnih virih, so z divjimi odlagališči ogroženi prav ti. Primeri onesnaženja pitne vode zaradi nelegalnega odlaganja odpadkov so se že pojavili, in ce su tu ne bo nič spremeno, se bodo spet. □ Kaj storiti? Vzgajati? Prav gotovo! Toda izkušnje kažejo, da je to premalo. JP VO-KA se po svojih močeh trudi zaščiti vodne vire. Vendar pa je naša možnost in pristojnost le, da obvezamo inšpekcijske službe in policijo. Le-ti pa so spet vezani na zakonodajo, ki jim ne daje zadostnega orodja za prepričevanje in sankcije takih razmer. □ Lahko se torej sprizaznimo z dejstvom, da se homo zastrupili s svojo lastno nesnago, ali pa tega najprej sami ne počnimo, opozarjajoč tudi sosede in upajmo, da bo država nekoč sprejela tako zakonodajo, ki bo omogočala prepričevanje in sankcije ekokriminalca. □ Pa lep pozdrav in premislite, kam odpeljete svoje smeti! □ Anton Kranjc, glavni direktor

Žal se hkrati premalo zavedamo, da na ta način ogrožamo tudi sebe, saj smo tudi sami le del okolja.

V zadnjem času nemočni opažamo, da se v bližini črpališč, iz katerih se črpa podtalnica, ki oskrbuje prebivable mesta Ljubljane, kopijoči vse večje količine odpadkov. Med njimi lahko najdemo marsikaj, od malo nevarnih snovi do zelo strupenih odpadkov. V okolici mesta Ljubljane je več kot 250 neurejenih odlagališč z nekaj deset tisoč m³ odpadnega materiala. V neposredni okolici črpališč naseljevanje ni dovoljeno, zato je na prvi pogled osamela in od urbanega okolja oddaljena okolina črpališč, kot nalašč za odlaganje odpadkov, ki jih ne potrebujemo več. Toda sodobna odlagališča ne nastajajo naključno, ampak so zgrajena na skrbno izbranih lokacijah, pri čemer je posebna skrb načrtovalcev posvečena zaščiti podtalnice in površinskih vodotokov. Območje, ki je namenjeno oskrbi z vodo in zato zaščiteno s t. i. varstvenimi pasovi, v nobenem primeru ne sme služiti hkrati tudi odlaganju odpadkov, saj v tem primeru lahko pride do izpiranja in pronicanja strupenih snovi v talne plasti in naprej v podtalnico. Skrajno neodgovorno je kakorkoli nenadzorovan posegati v prostor, ki je namenjen oskrbi s pitno vodo. Iz območij, ki so bogata z nanosi gramoza in peska, saj jih je nekoč oblikovala reka s svojimi nanosi, ljudje tudi še danes nenadzorovan in nenačrtno izkoriscajo prodni material rek na vodovarstvenem območju. Pogosto se to konča šele, ko je dosežen

nivo podtalnice, nato pa se neodgovorno početje nadaljuje celo z nasipanjem odpadnega materiala nepredvidljive sestave. Določene snovi namreč lahko onesnažijo podtalnico že v izredno majhnih količinah do take mere, da ni uporabna v prehrambne namene. V bližino črpališč zato ne sodijo gospodinjski odpadki, ki so lahko vzrok povišanih koncentracij anorganskih (npr. nitrata, sulfata, klor-

V vodarni Jarški Brod smo v preteklem obdobju začasno že morali iz obravnavanja izključiti enega od treh vodnjakov. Vzrok – divje odlagališče odpadkov.

rida, bora) in organskih snovi (npr. masti in olji), pa tudi koliformnih in patogenih bakterij v podtalnici. Nevarne snovi, ki se nikakor ne bi smele pojavit v bližini črpališča, so naftni derivati (bencin, dizelsko gorivo, hladilna olja), ostanki škopiv (pesticidov) in gnojil, ostanki proizvodnje barv in lakov (organska topila in soli kovin), ostanki galvanskih postopkov (solji kovin, cianidi, ksilen, ostala topila), ostanki električne in elektronske proizvodnje (solji kovin, cianidi, aceton, formaldehid), odpadki pohištvene industrije (organska topila, barve) in mnogi drugi.

Kaj lahko storimo, da se divja odlagališča ne bo do širila in nastajala tudi v prihodnje? Seveda sta na prvem mestu vzpostavljenja javna gospodarska služba zbiranja in odvoza odpadkov ter čim pogosteje odvoz kosovnih odpadkov. Tuji opozarjanje in ozaveščanje prebivalstva z oglaševalskimi in izobraževalnimi akcijami pripomore k boljšemu stanju. Vendar pa brez ustrezne zakonodaje, ki bo predvidela drastično sankcioniranje kršitev, ne bomo nikoli odpravili divjih odlagališč.

V primeru, da je divje odlagališče že zraslo, pa je potrebno s sanacijo povsem izbrisati sledi o njem. Naše izkušnje so namreč pokazale, da se na lokaciji, kjer je nekoč že bilo odlagališče, kaj hitro lahko ponovno začne kopiciti odpadki. Sredstva, ki so povezana s sanacijo, pa so lahko izjemno visoka in presegajo finančne sposobnosti lokalne skupnosti. Tuje in lastne izkušnje načrtojo, da so za ozdravitev onesnažene podtalnice lahko potrebna desetletja. Še ene tovrstne neprjetne izkušnje zagotovo ne potrebujemo.

NAJVJEČJE DIVJE ODLAGALIŠČE ODPADKOV JE NA OBMOČJU VODARNE BREST

Ob cesti Ig-Strahomer (južni rob ceste) je 50 m Zahodno od trase elektrodaljnovejoda neurejeno odlagališče odpadkov. Smeti se odlagajo v jamo, ki je nastala zaradi izkoriscanja gramoza v preteklosti. Pozneje so v nastalo jamo pričeli dovajati odpadni gradbeni material in razne kosovne odpadke (pralne stroje, štedilnike, ostanke avtomobilov, elektromaterial ipd.). Na osnovi terenskega ogleda in podatkov o prvotnih dimenzijsah gramoze jame smo v marcu 1997 ocenjevali, da je deponiranih ca. 12.000 m³ odpadkov. Količina se je v enem letu povečala za ca. 50 %. Območje deponije ima obliko trikotnika s stranicami 145 x 85 x 180 m. Na severu je omenjeno s cesto Ig-Strahomer, na zahodu in jugovzhodu pa s poljskim potom. Gladina podtalnice je le 7 do 9 m pod dnom odlagališča. Ker je deponija v neposredni bližini vodarne Brest in je še "aktivna", smo v začetku leta 1997 naročili projekt njene sanacije.

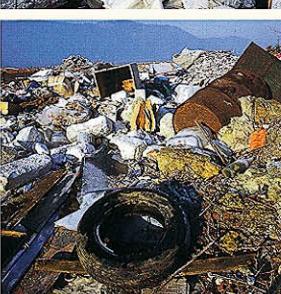
Vodarna Jarški Brod (levo) iz ptičje perspektive. Dobro vidna so divja odlagališča v okolici.

Divja odlagališča na cesti v Jarški Brod. Na drugi in tretji fotografiji je vidna množica odpadkov, med katerimi vsaj na vrhu prevladujejo gradbeni odpadki. Kaj je spodaj, ne vemo.

V odlagališčih lahko vsak dan opazujemo raznoravnost odpadkov, ki jih človek zavrže. Določene snovi lahko onesnažijo podtalnico že v izredno majhnih količinah do take mere, da ni uporabna v prehrambene namene.

Takšne snovi so:
• gospodinjski odpadki
• naftni derivati (bencin, dizelsko gorivo, hladilna olja)
• ostanki škopiv (pesticidov) in gnojil
• ostanki od proizvodnje barv in lakov (organska topila in soli kovin)
• ostanki galvanskih postopkov (solji kovin, cianidi, ksilen, ostala topila)
• ostanki električne in elektronske proizvodnje (solji kovin, cianidi, aceton, formaldehid)

• odpadki pohištvene industrije (organska topila, barve) in mnogi drugi.
Na četrti in peti fotografiji je prikazano divje odlagališče v neposredni bližini vodarne Brest, ki z vodo oskrbuje petino Ljubljane.